

ČESKÝ
HYDROMETEOROLOGICKÝ
ÚSTAV

K MOŽNOSTI IDENTIFIKACE PŮVODU ZNEČIŠTĚNÍ OVZDUŠÍ POMOCÍ KOMBINACE IMISNÍCH A METEOROLOGICKÝCH MĚŘENÍ

Josef Keder
keder@chmi.cz

Víme: co, kolik, kde, kdy

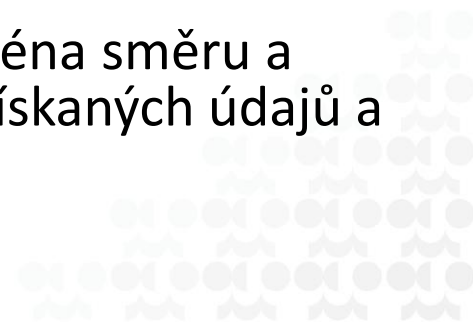
- Kvalitně prováděná měření koncentrací znečišťujících látek, v závislosti na hustotě pokrytí zájmového území měřicími body, poskytují reprezentativní informace o kvalitě ovzduší v takové oblasti
- Statistické zpracování získaných datových souborů a srovnání výsledků s imisními limity umožňuje získat přehled o stavu a časových trendech vývoje znečištění ovzduší

Nevíme: proč, odkud

Jak to zjistit?

- Je nezbytné získat soubory údajů o meteorologických podmínkách, zjištěných současně s měřením koncentrací.
- Meteorologické informace, o něž se interpretace dat o kvalitě ovzduší musí opírat, mohou mít různý stupeň komplexnosti a prostorového měřítka
- počínaje například povětrnostními mapami v měřítku **kontinentu** a **lokálními** měřeními jednotlivých meteorologických prvků konče
- Na většině monitorovacích stanic kvality ovzduší se současně s měřením koncentrací provádějí doplňková meteorologická měření
  - směru a rychlosti větru,
  - teploty a vlhkosti vzduchu
  - intenzity slunečního záření.
- Ukážeme některé možnosti využití těchto dat, zejména směru a rychlosti větru, pro zvýšení vypovídací schopnosti získaných údajů a k zodpovězení položených otázek

Co použijeme

- CARSLAW, D. C., ROPKINS, K., 2012
- Polární grafy
- Koncentrační růžice
  - a různé datové filtry hodnot a času
- Zpětné trajektorie

Polární graf

- Ukazuje závislost naměřené koncentrace na směru a rychlosti větru.
- Závislost je zobrazena jako spojitá plocha, získaná sofistikovanou interpolační metodou z hodnot koncentrace, odpovídající jednotlivým elementárním segmentům, vymezeným sektory směru větru a intervaly rychlosti větru.
- Umožňuje například odhalit, že vysoké hodnoty koncentrace při velké rychlosti větru (a tudíž dobrých rozptylových podmínkách), mohou být způsobeny přemetáním vlečky vysokého bodového zdroje.

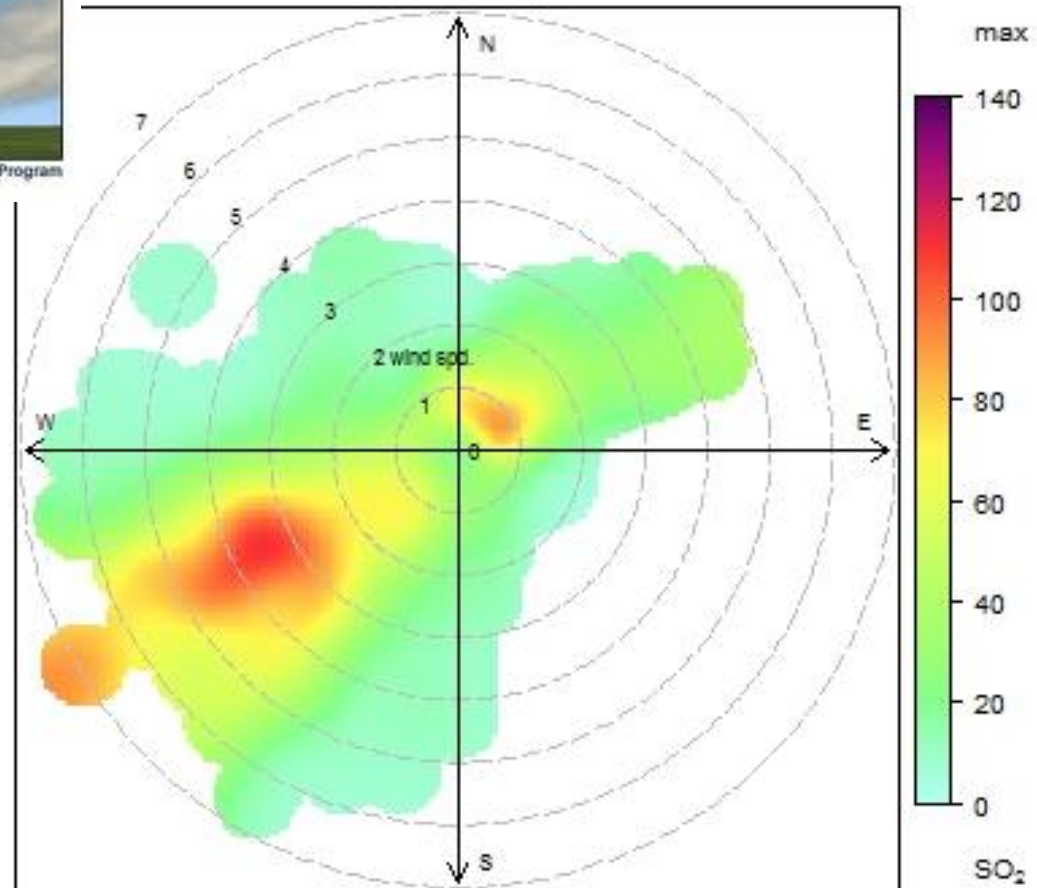

PG Ostrava Bartovice, SO₂ versus WS

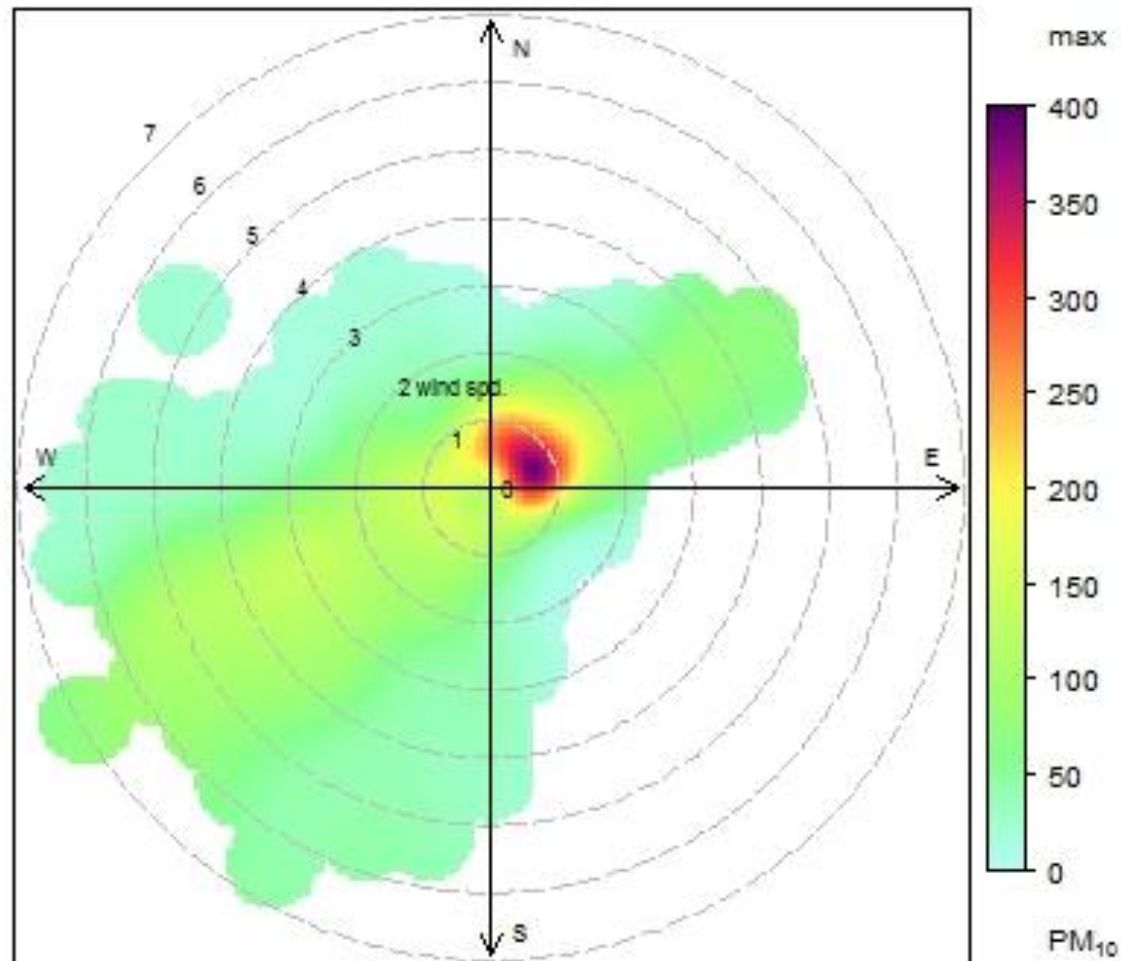
Looping Plume Type

©The COMET Program

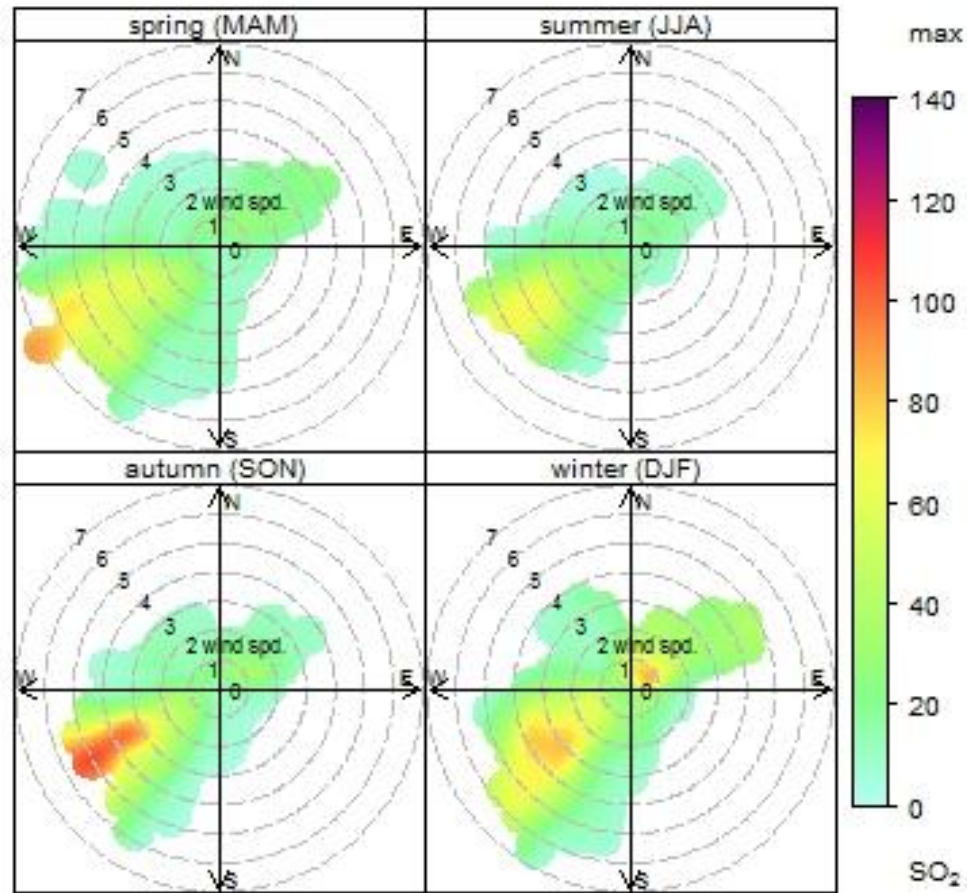
PG Ostrava Bartovice, PM₁₀ versus WS

PM₁₀

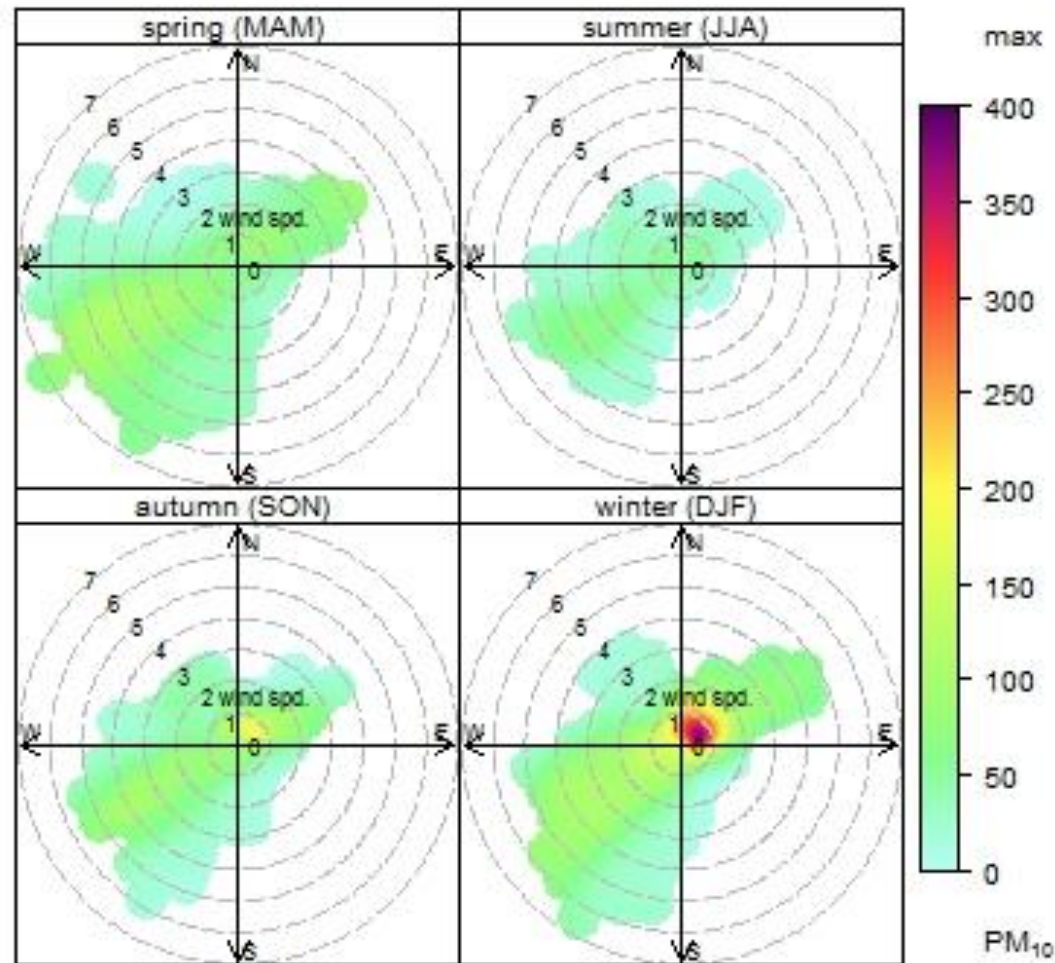
max

PG Ostrava Bartovice, SO₂ versus WS, sezóna

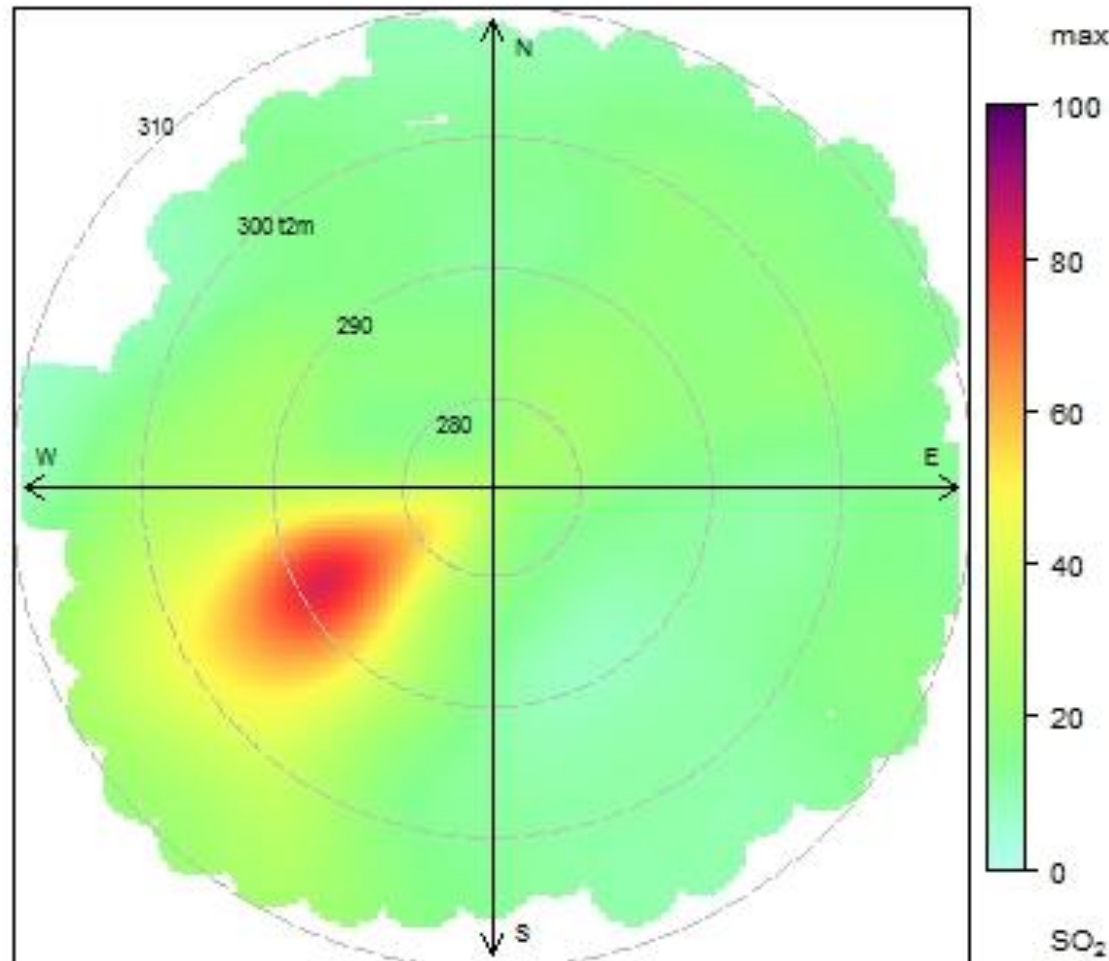

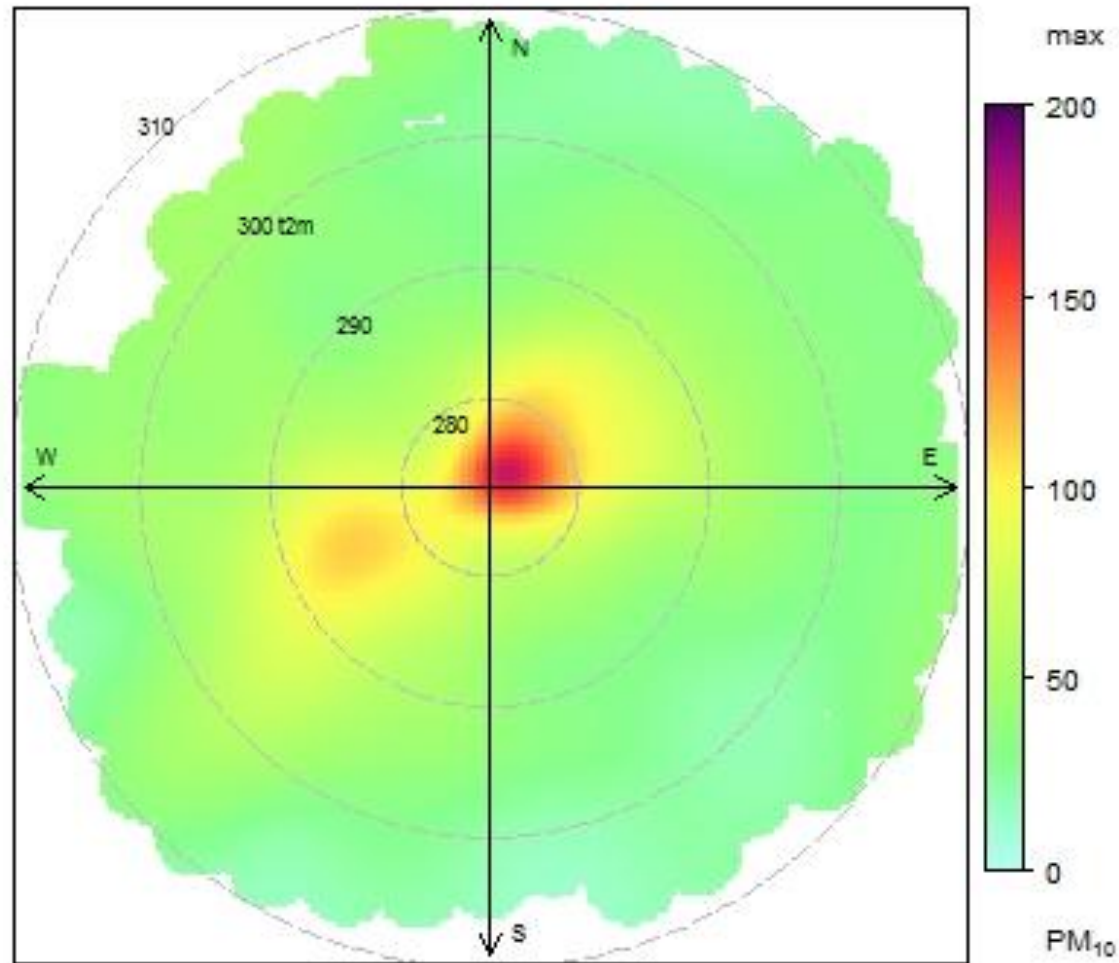
PG Ostrava Bartovice, PM₁₀ versus WS, sezóna

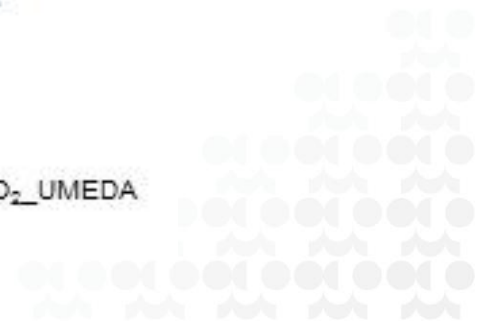
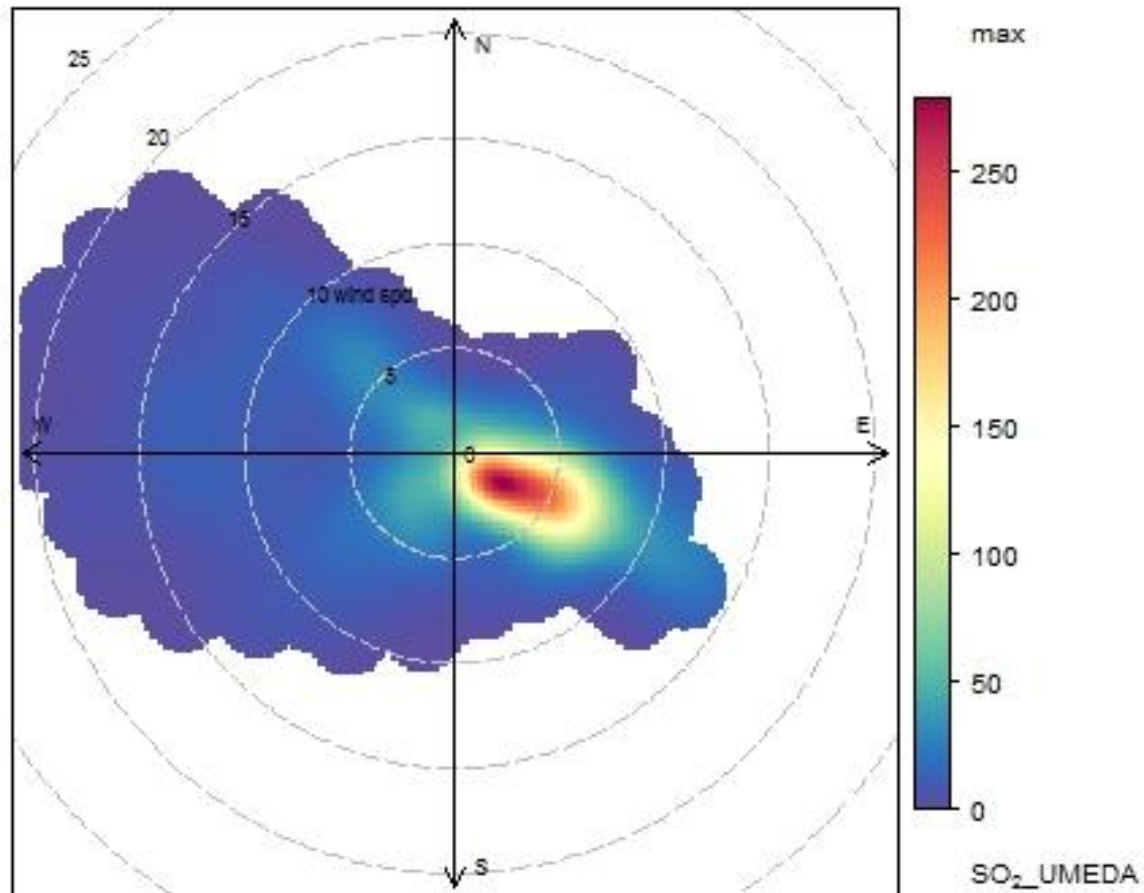
PG Ostrava Bartovice, SO₂ versus teplota

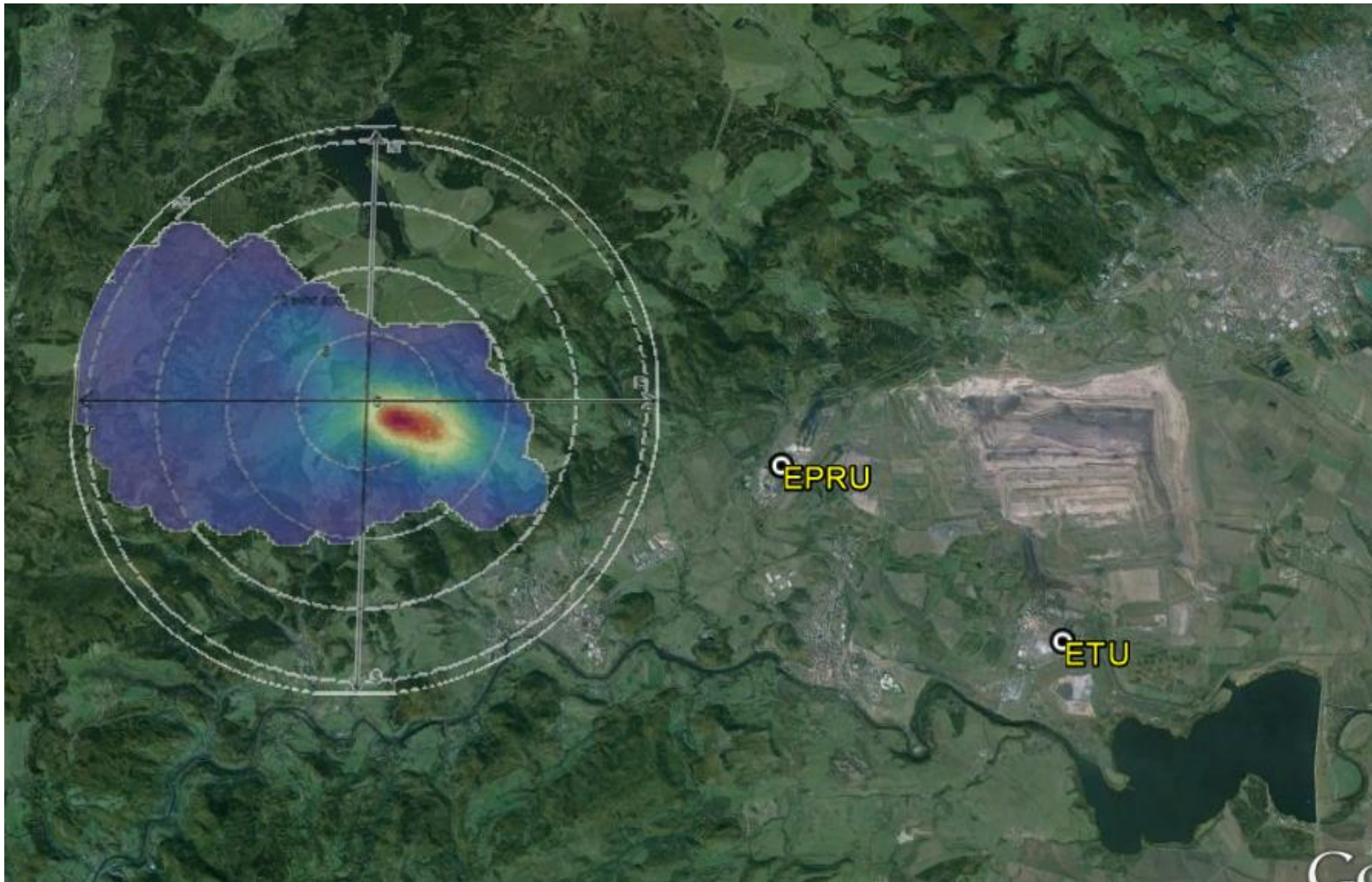
PG Ostrava Bartovice, PM₁₀ versus teplota

PG Měděnec, SO₂ versus WS

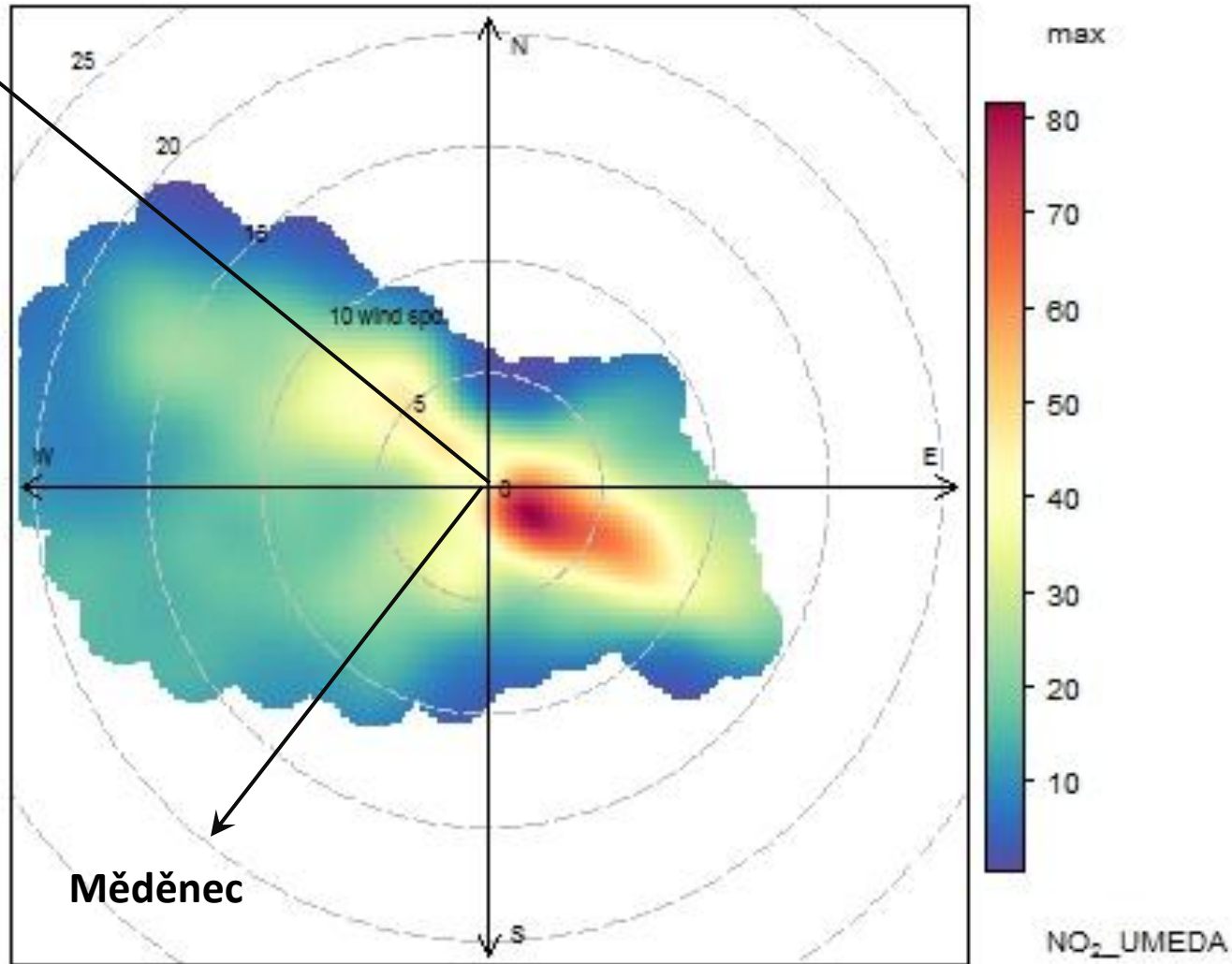

PG Měděnec, SO₂ mapa

PG Měděnec, NO₂ versus WS

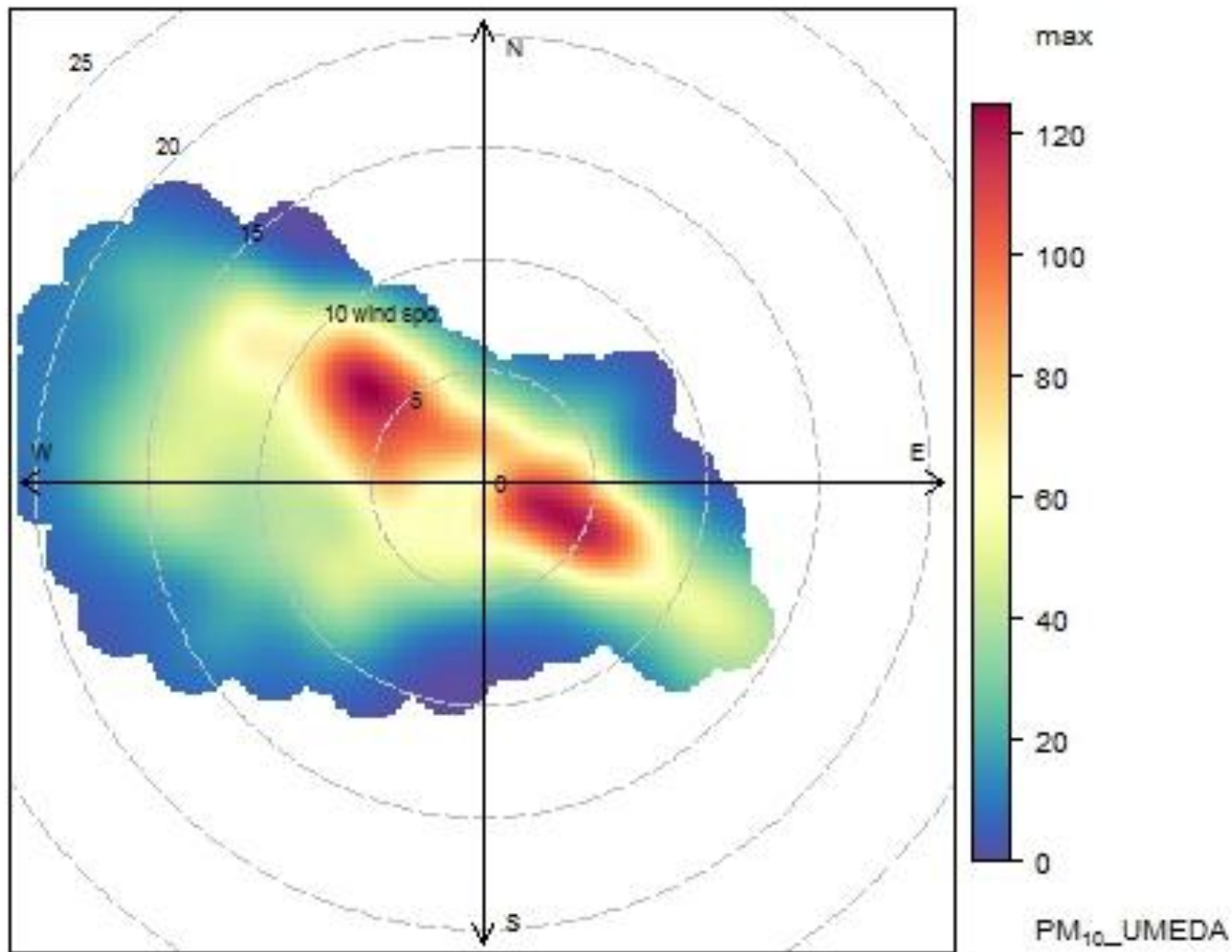
Kovářská

Měděnec

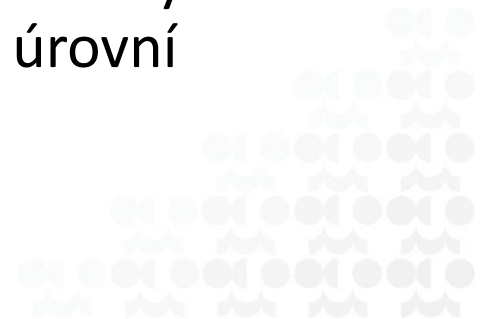

PG Měděnec, PM₁₀ versus WS

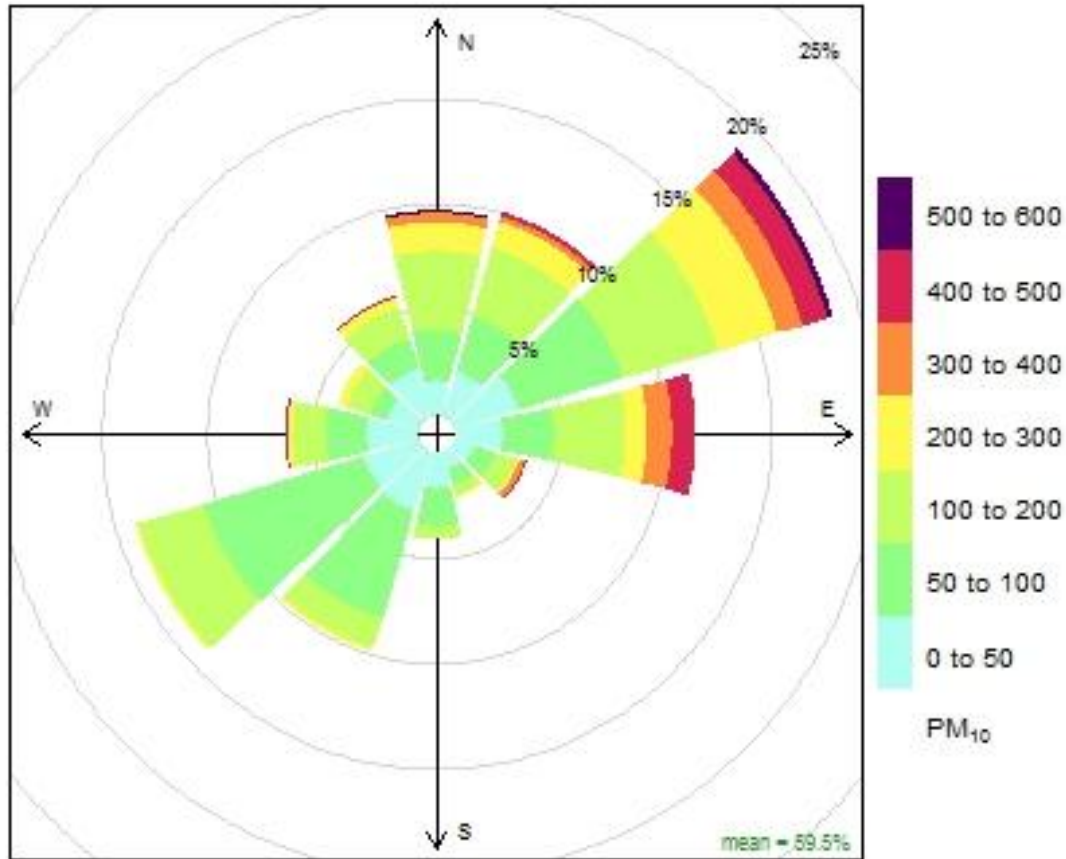
Koncentrační růžice

- Graf v polárních souřadnicích, kde úhlová souřadnice odpovídá směru (sektoru směru) větru jako v případě běžné větrné růžice a poloměr odpovídá koncentraci znečišťující látky, případně některé statistice z této koncentrace vypočtené.
- Výhodnou statistikou je například „poměrný příspěvek k průměrné hodnotě“, která ukazuje, jak ta či ona úroveň koncentrací přispívá k tvorbě průměrné hodnoty, naměřené na stanici.
- Souřadnice směru pak ukazuje, které směrové sektory k celkovému průměru nejvíce přispívají a jakou úrovní koncentrace .

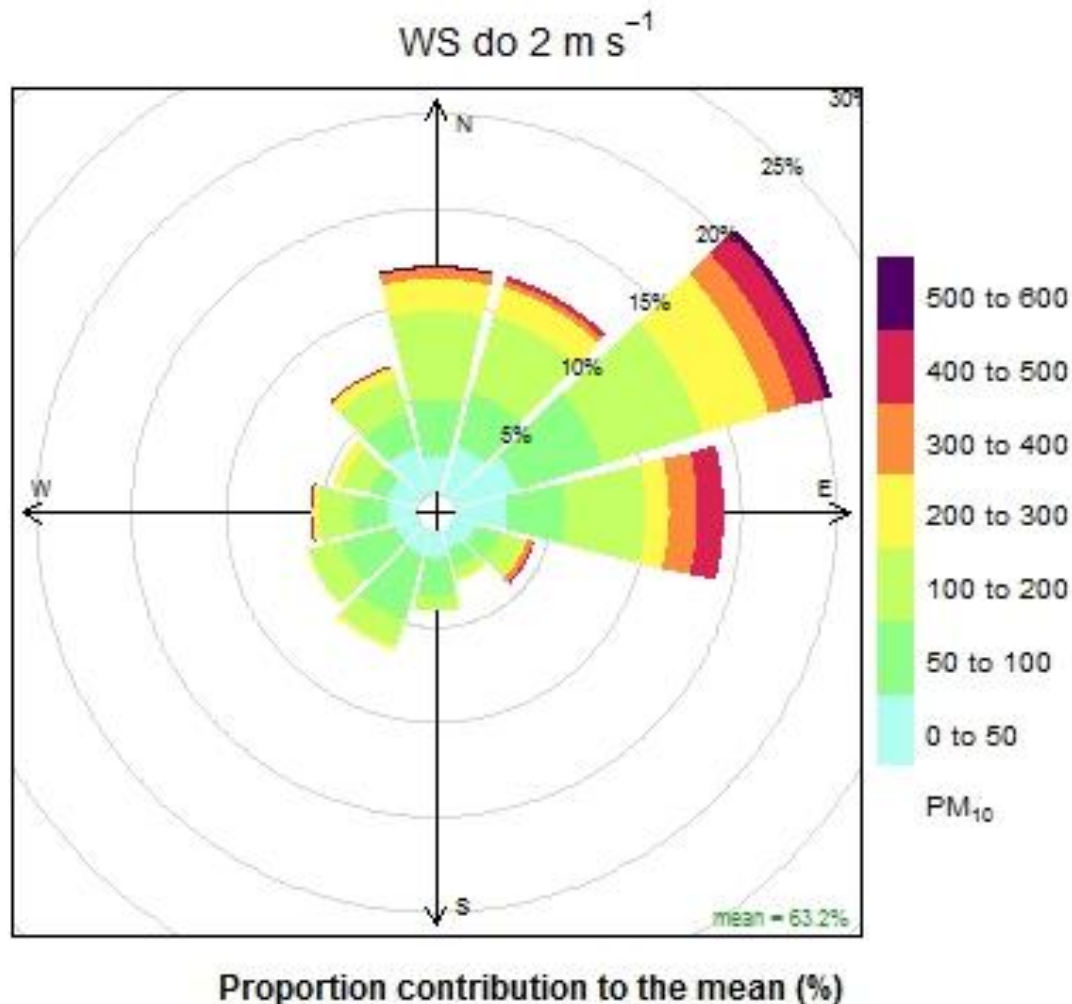
KR Bartovice PM₁₀

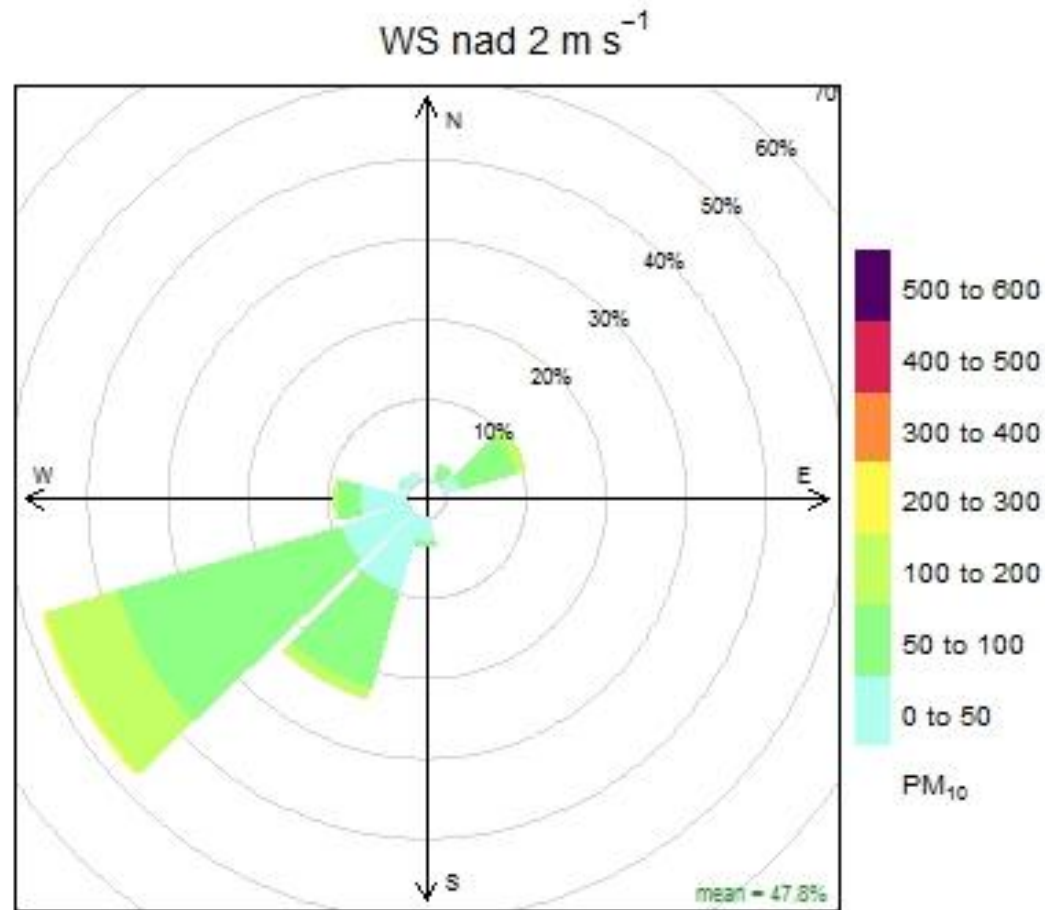
Proportion contribution to the mean (%)

KR Bartovice PM_{10} , vítr do 2 m.s^{-1}

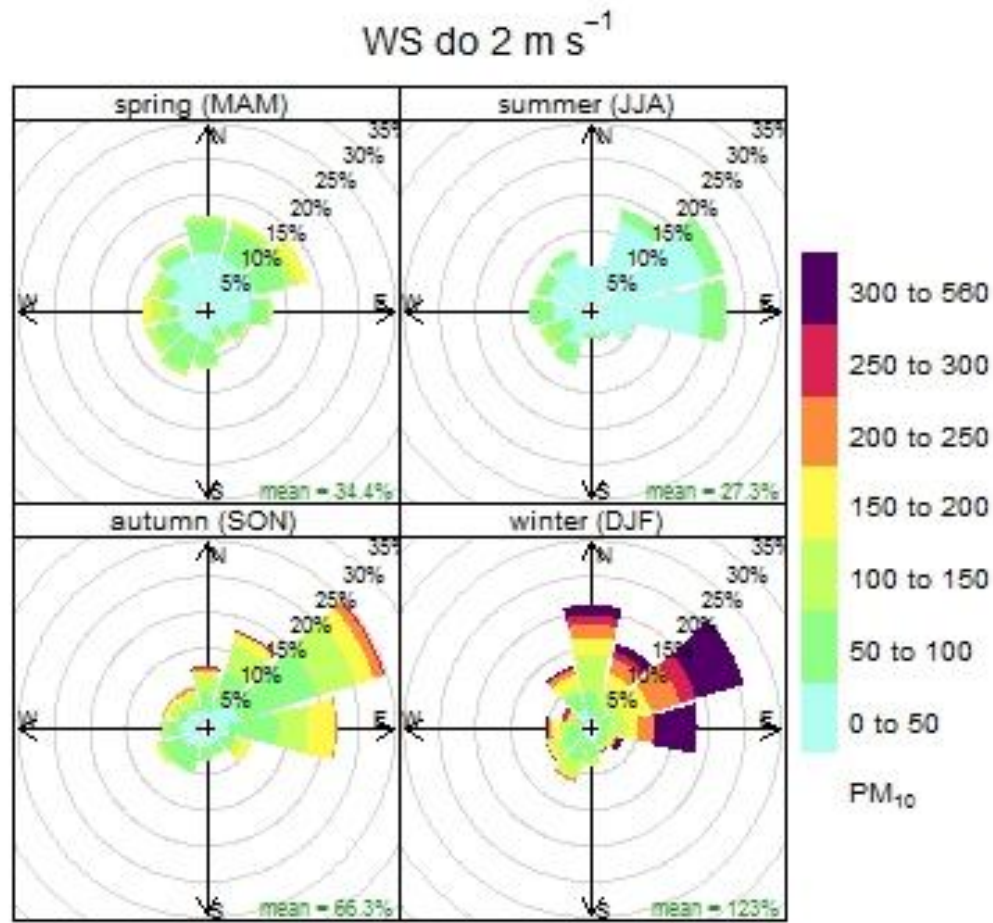
KR Bartovice PM_{10} , vítr nad 2 m.s^{-1}

Proportion contribution to the mean (%)

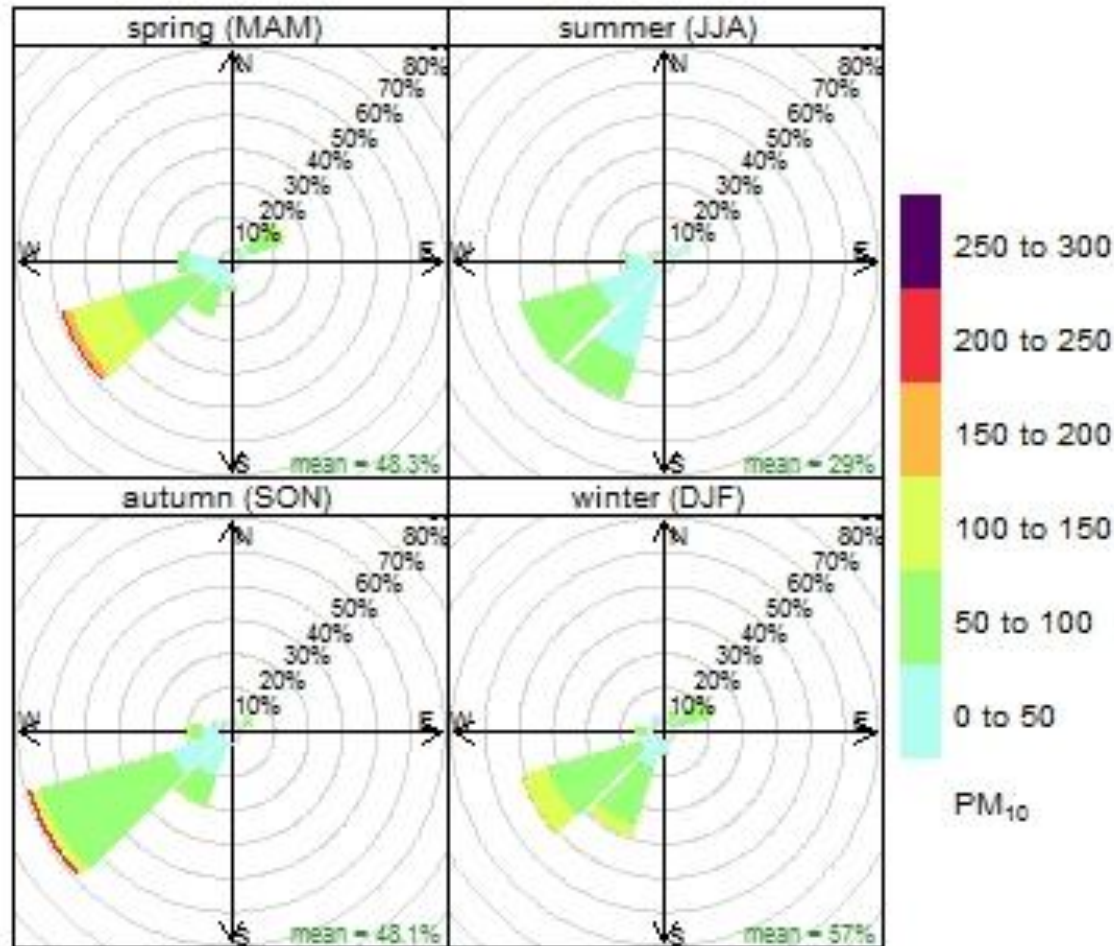

KR Bartovice PM_{10} , vítr do $2 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$, sezóna

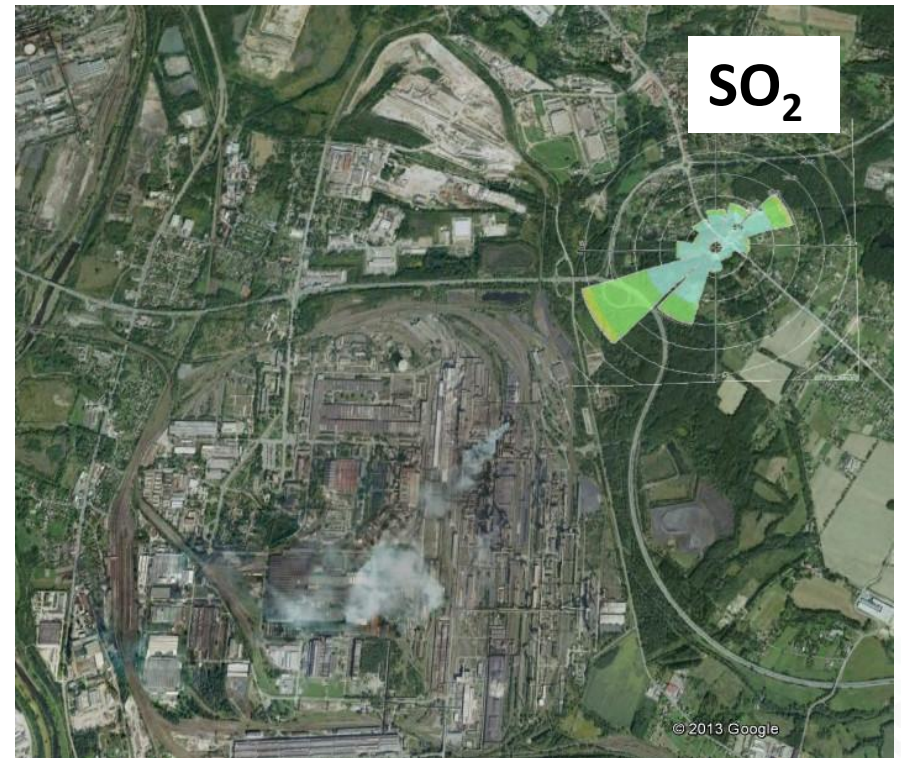
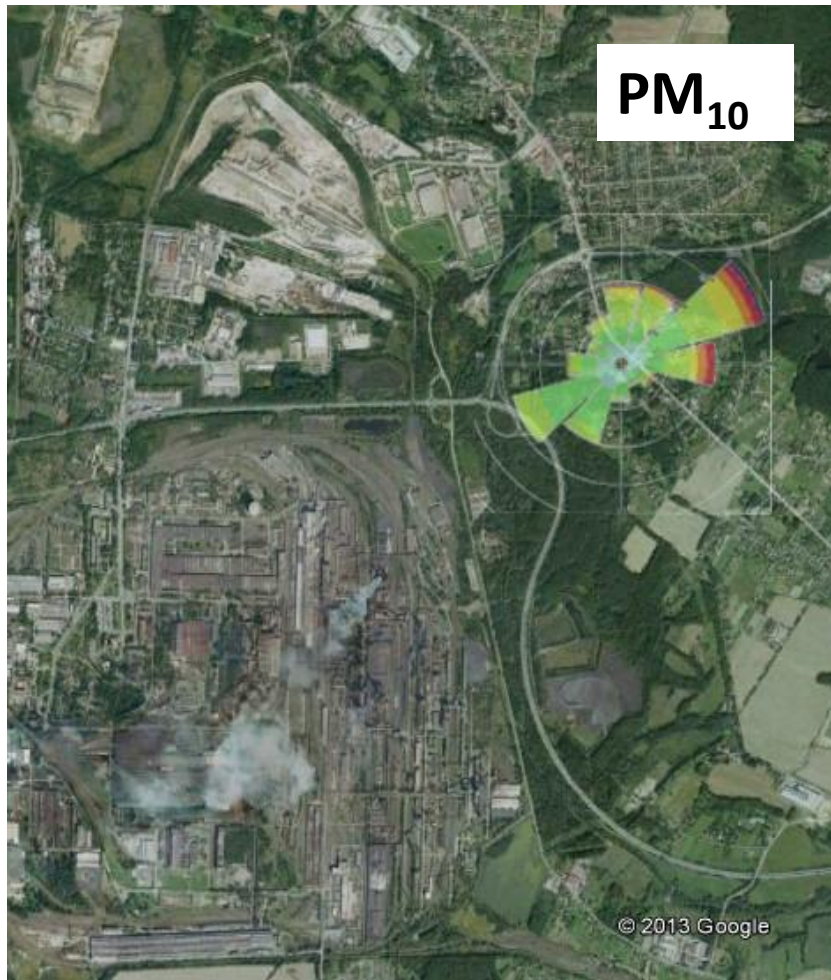
KR Bartovice PM₁₀, vítr nad 2 m.s⁻¹, sezóna

WS nad 2 m s⁻¹

Proportion contribution to the mean (%)

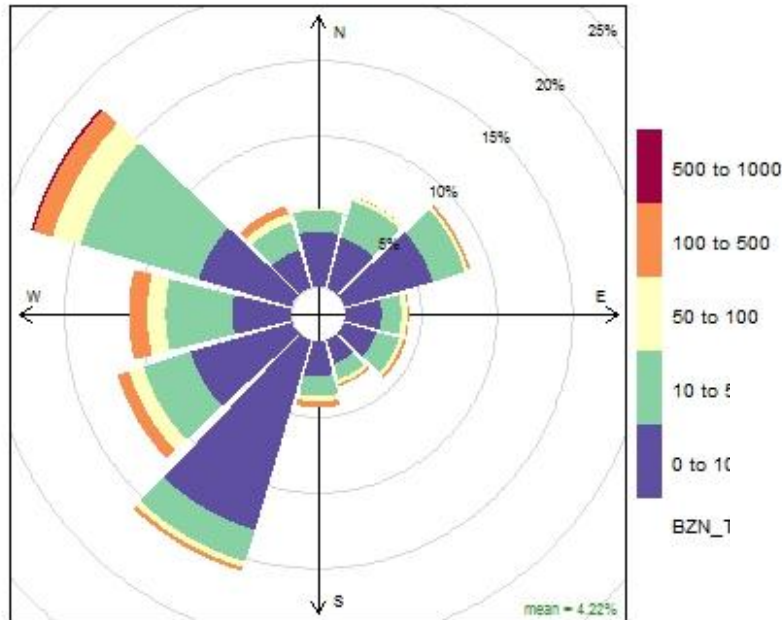
Bartovice, KR PM₁₀ a SO₂ mapa

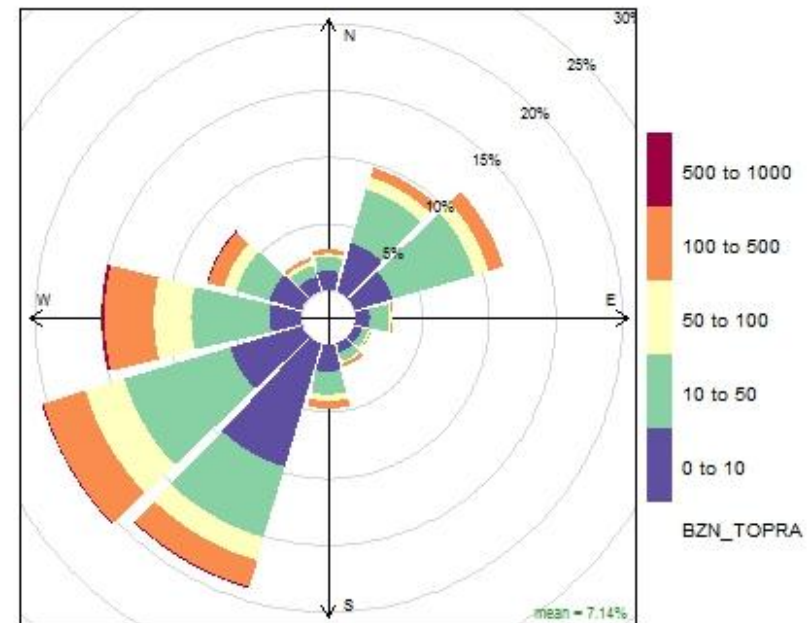
Bartovice, KR PM₁₀ mapa detail

KR Ost.-Fifejdy a Ost. Přívoz, benzen

Proportion contribution to the mean (%)

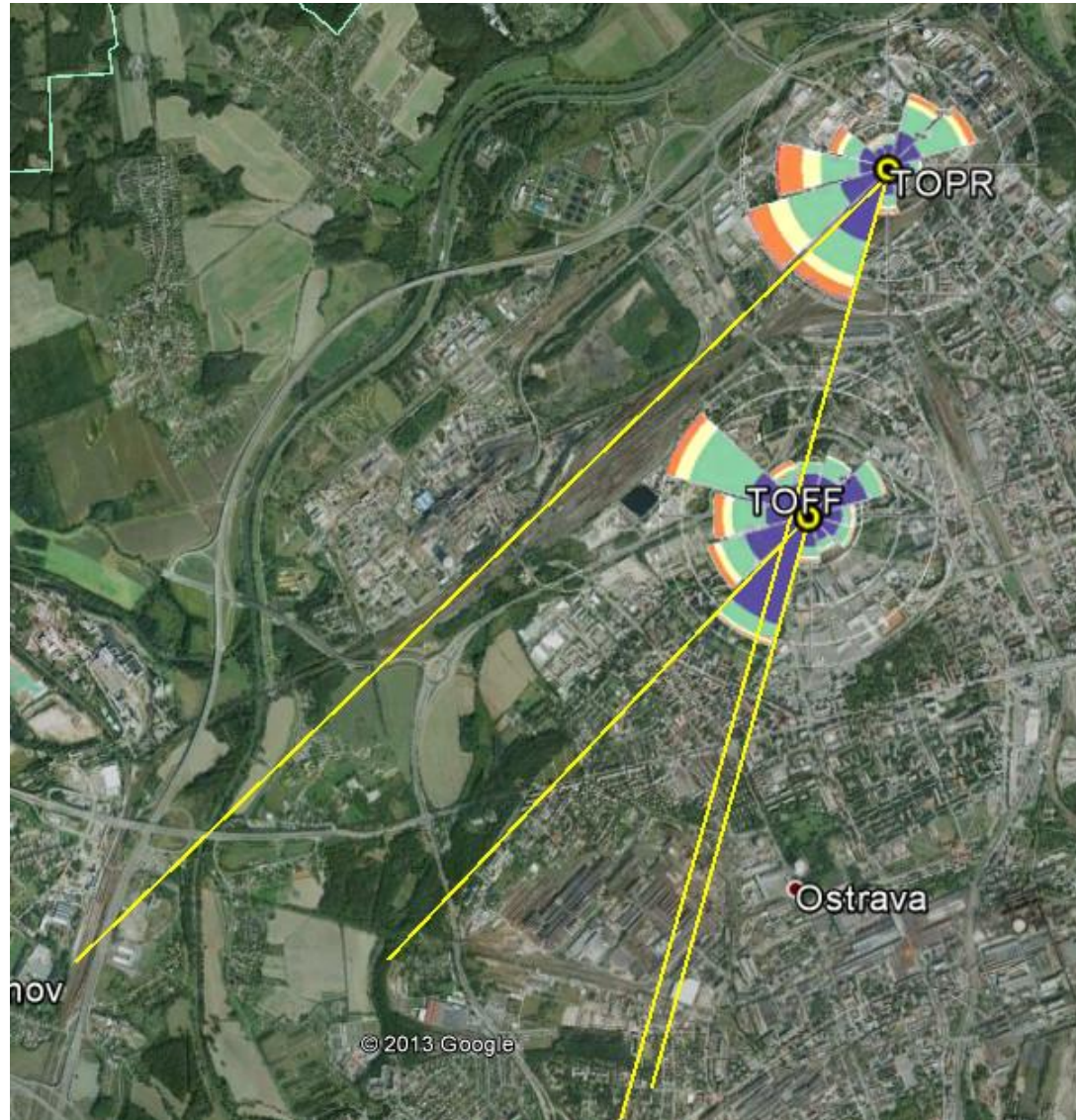
Proportion contribution to the mean (%)

Zdroj benzenu – průmyslový areál

Další možný zdroj benzenu

Zpětné trajektorie

- Postup umožňuje na základě znalosti historie vývoje pole proudění a dalších meteorologických prvků stanovit dráhy vzduchových hmot a místa, přes která prošly předtím, než dorazily na lokalitu, kde se měří imisní zátěž (Stohl, 1998)
- Z toho lze následně soudit na zdroje, které do této vzduchové hmoty vnesly znečišťující látky, posléze detekované na místě, do něhož zpětné trajektorie směřují

$$\mathbf{X}(\mathbf{t}) \approx \mathbf{X}(\mathbf{t}_0) + (\Delta \mathbf{t}) \mathbf{V}(\mathbf{t}_0)$$

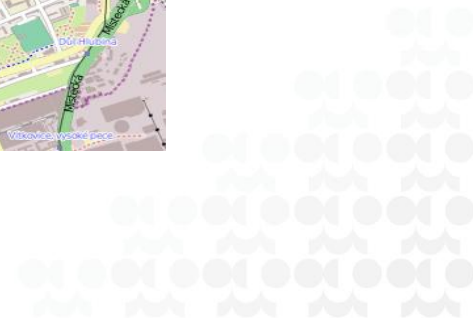
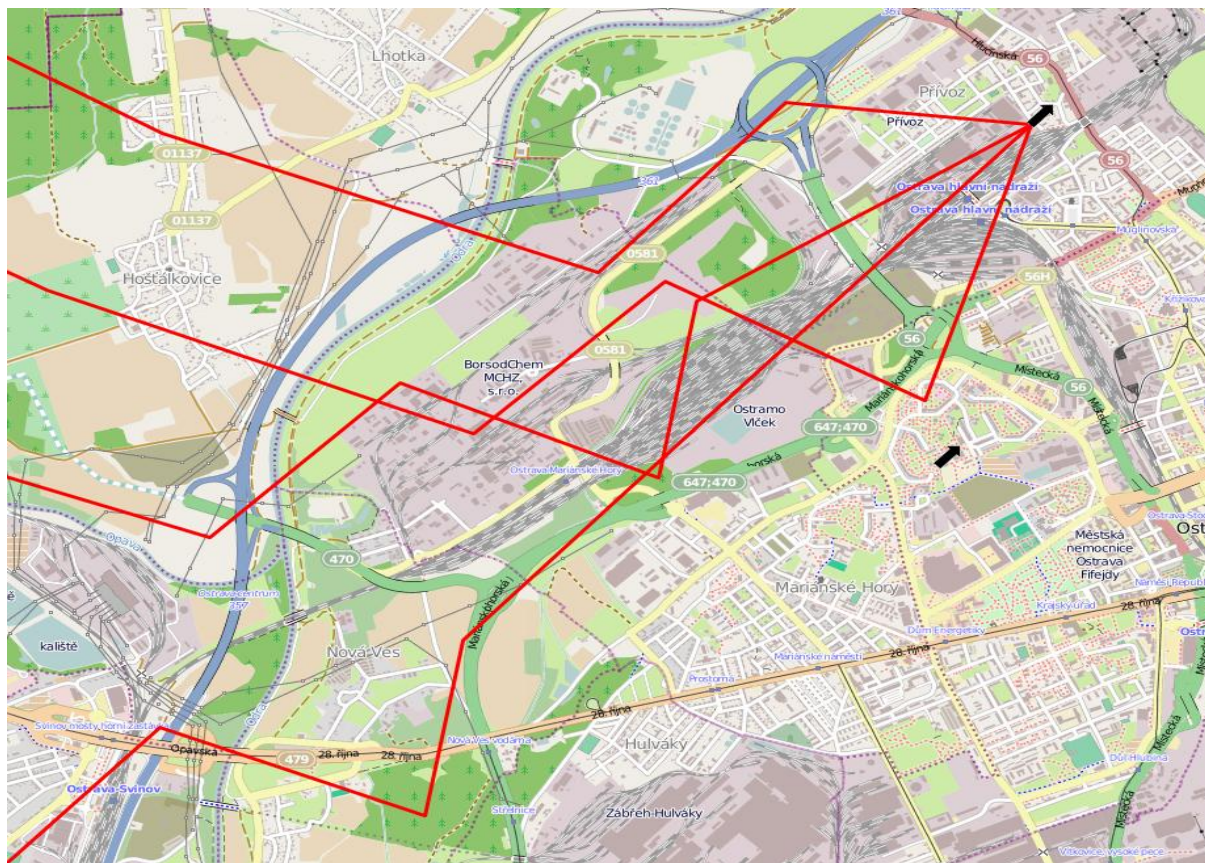

Koncentrace benzen Ost. Přívoz

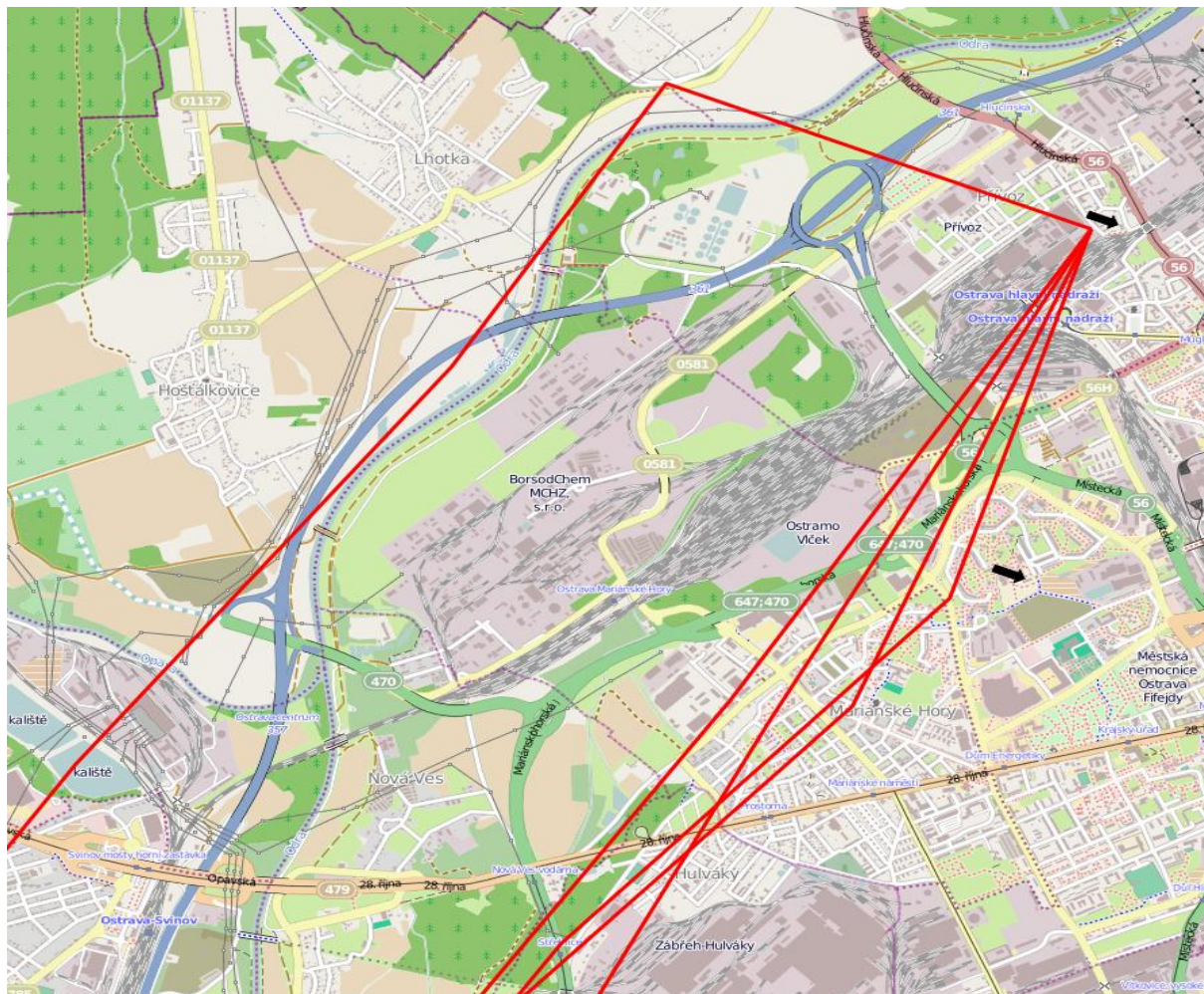
year	month	day	hour	BZN_TOPRA
2013	1	4	13	1.331
2013	1	4	14	17.209
2013	1	4	15	8.052
2013	1	4	16	12.436
2013	1	4	17	35.781
2013	1	4	18	13.864
2013	1	4	19	4.026
2013	1	4	20	2.76
2013	1	4	21	1.461
2013	1	4	22	1.818
2013	1	4	23	3.377

Zpětné trajektorie TOPR 4.1.2013 15 – 18 UTC, prošly průmyslovým areálem

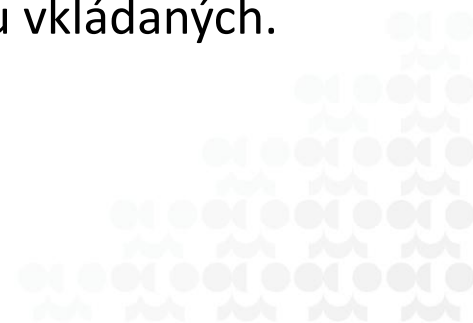

Zpětné trajektorie TOPR 4.1.2013 19 – 23 UTC, mimo průmyslový areál

Závěr, apel

- Doplňková meteorologická měření, prováděná synchronně s měřením koncentrací znečišťujících látek, jsou naprosto nezbytná pro kvalitní interpretaci údajů kvality ovzduší a zjištění příčin jejich změn v čase
- Snaha o snížení provozních nákladů na monitoring kvality ovzduší cestou redukce doprovodných měření jakožto nepotřebných bude mít nutně za následek
  - snížení vypovídací schopnosti získaných dat,
  - omezení jejich použitelnost v rozhodovacích procesech
  - v konečném důsledku může namísto úspor vést ke snížení rentability finančních prostředků do monitoringu vkládaných.

Kde se to najde

Environmental Modelling & Software 27-28 (2012) 52–61

Contents lists available at SciVerse ScienceDirect

Environmental Modelling & Software

journal homepage: www.elsevier.com/locate/envsoft

openair — An R package for air quality data analysis

David C. Carslaw^{a,*}, Karl Ropkins^b

^a King's College London, Environmental Research Group, Franklin Wilkins Building, 150 Stamford Street, London SE1 9NH, UK

^b Institute for Transport Studies, University of Leeds, LS2 9JT, UK

